

Compo-raami dekoorimass

Termin *compo* tuleb ingliskeelsest sõnast *composition*, mis tähistab õlist, vaigust, kriidist ja liimist valmistatud raamide dekoorimassi. See materjal saavutas suure populaarsuse 18. sajandil, asendades töömahukat ja kallist puulõikedekoori, *compo*-raamide kõrghetk saabus 19. sajandil.

Aegade jooksul on kasutusel olnud palju erinevaid *compo* retsepte, mis sisaldavad mitmeid erinevaid materjale. Traditsioonilise *compo* puhul kasutatakse loomseid liime, vaiku, õli, vett, täiteainena paberit, tinavalget, kriiti ja ka tärklise pastat. 18. sajandil Inglismaal kasutusel olnud Londoni *compo* retsept sisaldas 8 kg kõrgekvaliteedilist loomset liimi, kriiti, 2 l linaõli ja 4 kg puhast looduslikku vaiku.

Selle dekoorimassi peamine omadus on plastilisus – soe mass on elastne, võimaldades paigaldada reljeefset ornamentide raami kumeratele ja nõgusatele pindadele. Pehme mass pressitakse jääkadesse vormidesse ja vormitud dekoor kinnitatakse raamiliistule. Pärast kuivamist dekoor kõveneb ja säilitab soovitud kuju.

18. sajandil kasutati dekoori vormimiseks metallist ja puidust vorme. Eelistatud olid pukspuust ja pirnipuust vormid, metallvorme valmistati messingist, seatinast ja väävlist. Tugev puit võimaldas meisterlikku lõiget ja eriti peent detailide graveerimist. Sellised vormid olid vastupidavad ja neid oli mugav kasutada.

Kuivanud *compo*-massist dekoor viimistleti lehtkullaga. Õlikuldamistehnikat kasutades asetati kullaleht otse kuivanud *compo* pinnale, vesikuldamine vajab aga tugevamat vahekihti. Selleks kaeti dekoor liimi-kriidi-krundi ja boolus-savi kihiga. Tihti kasutati ühel raamil kahte kuldamistehnikat koos –siledatel pindadel ja ornamentide taustal õlikuldamist ning tippudel vesikuldamist.

Tänapäeval kasutatakse traditsioonilise retsepti järgi valmistatud *compo*-massi uute raamide valmistamisel, laialt on levinud *compo* kasutamine ka vanade raamide restaureerimisel, sest tal on palju eeliseid teiste jäikade täitematerjalide ees. Puuduvate detailide vorme saab võtta raami tervetelt osadelt, kasutades selleks silikooni, DAS-savi või muid sobivaid materjale. Puuduvad osad võib modelleerida ka pehmest *compo*'st.

Compo-dekooriga pildiraamid on ära teeninud tunduvalt rohkem tähelepanu, kui neile siiani on osutatud, kuna just see materjal on põhjalikult mõjutanud raamide ja raamitööstuse arengut.